

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Զուարճալիք

Ժ.Պ. Տարի, Թիւ 20

ՇԱԲԱԹ

22 Նոյեմբեր, 1897

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ծաղիկի բաժանորդացիքը: Պոլսոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 րոպէս: Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ Պոլսոյ համար 25, Գաւառացի համար 30 դրամ: Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ Բաժանորդագրութիւնը թիւի վրայ է, տարեկան բաժանորդները պիտի ստանան 52 եւ վեցամսեայները 26 թիւ Ծաղիկի: Պաշտօնական Գրաստանը յանձն կ'առնէ հասոցացանկ բաժանորդներուն վճարները:

Երէ Ծաղիկի հրատարակութիւնը ո՛ր եւ է արգելի հանդիպի: Ծաղիկի բաժանորդներն իրաւունք ունին 100 այցեփաթէ տրուելու: Հանրոգութեան նիւթերու վերաբերեալ յօդուածներ եւ քրթակցութիւններ շնորհակալութեամբ կ'ընդունուին: ՀԱՍՑԷ. — Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ պէ՛տ է ուղղել Պաշտօնական Գրաստանը, Կ. Պոլիս, Սուրբան Համամ, թիւ 14:

ՀԱՅ ԲՕՇԱՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Քաղաքիս չըջալից զիւղօրէից ինչպէս նաեւ Պոյապատի, Տատայի, Թաշքէօփիւլէյի, Պարթնիի դաւառակոց հայ բօշաները ստուար թիւ մը կը կազմեն. ըստ պաշտօնական վիճակագրութեան կուտակալութեանս՝ ասոնց թիւը 3500 ի կը հասնի: Հայ բօշայից աշխատատիրութիւնը եւ չարքաշ կեանքը անսահման է, հետեւաբար բարեպաշտութիւնը նոյն համեմատութեամբ, իրենց բարեպաշտութեան հակառակ այժմ քահանայէ զրկուած են, թէպէտեւ ատենօք ունեցած են մէկէ աւելի քահանայներ սակայն ոմանք ասոնց հետ կենակցելու կամ չեն հասնում դուրսէն եւ կամ վախճանած են. անմաս անհաղորդ ննջեցեալներ գրեթէ միշտ կուենան, մեծ տաղաւարներուն հոս կը վազեն եկեղեցական նուիրակսն տօներու մէջ ապաշխարելու եւ հաղորդուելու:

Եկեղեցական պայծառութիւններէ հրապուրուած, նա մանաւանդ քահանային հմտալից քարոզներէն զգածուած կըսեն ինքնաբերաբար «Ախ տէր պապա հէր սէօզլէրինկի տէֆթէրէ դայէթլամալու», կիններն ալ կուրծքերին կռուփի հարուածներէն ճնշելով ջերմեռանդօրէն կ'աղօթեն Աստուածածնայ առջեւ «զուրպան ըլլիմ զատուում քերխտոս»:

Լրագրաց գաւառական լրոց չարքին մէջ դուռն ուրիշ կը խօսուի ասոնց կեանքէն, քաղաքակրթուելու այնքան միտում ունին որ կարծէ ստէպ խօսիլ: Թօքատու, Մարգուանի, եւ Վէզիր քէօքրիւլի կողմերն ալ կայ ըստ բաւականին հայ բօշաներ, որոց ծագման եւ ուստի գաղթած ըլլալուն խնդիրը տակաւին վերջնական լուծումը չէ ստացած: Լեզունին ալաւաղեալ թրքախառն հայերէն է, ողորմելի եւ ծիծաղաշարժ արտասանութեամբ, ունին նախնական բարքեր եւ նահապետական սովորոյթք, նա

մանաւանդ պաշլըխի զրութիւնը, որ փեսուն կողմանէ աղջկան հօրը կամ մօրը արուած օժիւն է, դեռ չէ վերցած: Ահա այս գործին համար անցեալները երիտասարդ բօշա մը կուգայ գրասենեակ, իր ունեցած դրամը պաշլըխի յատկացուցած ըլլալով, պատկազրամ չկարենալ հայթայթելուն զօտարութեանց բաղխեր եւ կը խնդրէ որ աղաներուն մօտ բարեխօսեմ:

Պարինկուն Լիօք ազա,

Աստուծու բարին Գրիգորիկ, Բնչ կայ Բնչ չկայ նայինք:

Աղպարին իմ պանիս Բնչ պիտոր անելիք էք, մէշէ մը չկայ:

Բնչ ունիս որ, ես դուրս պիտի ելլեմ չուտ ըսէ:

Հըլա պամ աղբարիս, կլօխդ աղօրթմիշ չանիօ էս Պոյվատէն (Պոյապատ) աղջիկ մի առնելիք էմ, աղջիկի հարի մեռած է ինխտելի (հոն) մարի կայ, աղպար մի ալ ունի, հազար պըլօր պաշլըխ ուզեց, տուր աշաղը վուր եօգարը վեց հարուր եէթմիշի հինգ պըլօրի ետխուշտումուշ առանք, նալէթ ըլլի. չէրպէթի խմանք (նշանուր է): Իմմէ մեր տէր հայրը պսակի չաներ, իրեք հարուր պըլօր կուզէ. արպարիս էս վախթ չունիմ, տուն կիտա, ոտքիդ պաղնեմ, աղաներին զրըցէ որ խփվիկ կլօխ օլաճախ կըլօխ հէմէն պաղլամիշ անել տան, եալվարմիշ կըլլամ քեզի:

Այօղու կ'երեւայ թէ գուն պաշլըխին գործը յարմարեցեր ես. սակայն պատկազրամը ինչո՞ւ չես ճարեր մինչեւ հիմա, ինչ որ ամենէն կարեւորն է:

Աղպարին տէր հայրը հէմէն էս կէջիւնալուրմիշ չի պիտոր անելիք էմ եւ, հէմ պաթրիխտան հիմի պօշաներուն պաշլըխի վերուցեր է կասն:

Ո՞վ կ'ըսէ:

Կիրակոս մըղտըսին ասաց:

Է ինչո՞ւ ուրեմն պաշլըխ տուր դուն:

Ձիւնքիւ աղջիկի շատ քելէշ ըլլալուն, քաջութիւն չանիւմ տէյի, ախպարին ուշմուշ եղայ տէ զօր զօրունա տուի, դուն կիտէս էնկէր էս աս աղջիկի չառնիւմ, էս ինծի սպանտիւք էմ, (հատկտեալ ձայնիւ) իմմէ էս միւռնելիս աչքիս առնելէս սօնդրա, անիկ առնողի ալ վալլայի կըսպանդիւմ:

Ծօ չըսես որ բառին բովանդակ նշանակութեամբը սիրահարուեցար:

Վալլահի պիլլայի ապան եախմիշ առի, զարեու էս խենդենալիք եմ, աղջիկի շատ զօռլու է:

Լոէ ծօ, հիմա գործ ունիւմ վաղը եկու պէտք եղածը կը խօսիւմ ուր որ անկ է:

Պէք էյի աղպարիս, հիմի դիչեր եղաւ զապան ժամի էրքէնաէն կուգամ, կեցի պարով:

Երթաս բարով:

Աս խօսակցութեան Յոյն մ'ալ ականջ տուած ըլլալով, իմաստը կատարելապէս հասկցաւ, եւ բօշային երթալու միջոցին կեցնելով ըսաւ:

Պախսանա ախպար, սէն շու մէսէլէյի պանա էյճէ աղնաթ պախլըն:

Աղա կէօզիւնկիւ սէվէյին, պէնի եօրմա մէսէլէմէ 300 զրշուն պաշընտա տէօնիւյօ, պէն զապախսան ախչամախ թօրպախ ասաշըյա տաշըյա սըրթըմտա ճըտաղու եարասը աշտըմ, նէ օ էքմէք փարասը զազանաճաղըն տէյիւ, նէրտէ պուլուլուն օ զատանա փարալը:

Ղըզըն պաշըղընը պուլտուն եա, հէլպէթ օնու տա պլլախ վէօրիւ, պի էշ տօթտան պուլամա'նիկ մը,

էշ տօթ գալմատը հէփիս ատամ:

է'...

է. ը. թ. փ. ի. լ... իշթէ պու թուհաֆ:

ՀԱՅ ԲՕՇԱ ՏԻՐԱՑՈՒ ԱՒԵՏԻՍԸ

Հոս գտնուած հայ բօշաներէն Տիրացու Աւետիսը որ եկեղեցին յաճախ Ս. Նախնեաց շարականները ինքնահար եղանակով մը կերկերածայն երգելով, ոչ նուազ անախորժ տպաւորութիւն մը կը թողու բարեպաշտ ունկնդիրներու վերայ. ի վաղուց Պօյասպատի ազգայնոց վրայ (բօշա) քահանայ ձեռնադրուելու տենչ մ'ունի, յիշեալն աւելորդ է ըսել որ Թաղ. Խորհրդին եւ Ժողովրդեան իրեն անհամակիր գտնուելուն հետեւութեամբ բանաւոր պատճառներով միշտ մերժուած էր: Այս անգամ իր անզուսպ փափաքը իրագործելու համար անուղղակի կերպիւ յաջողելու միջոց մը գտնել երազած է, այսինքն գիւղէ գիւղ չըլիլ եւ իր աննշան համակրողներէն ստորագրութիւն ժողովել վասն իր արժանաւորութեան յիշեալ կոչման, իրօք ալ յաջողած եւ ուր որ անկ է մատուցած է, ինչ արդիւնք ունեցած ըլլալուն վրայ խօսիլ աւելորդ կը համարիւմ, ընթերցողը կրնան գուշակել. միայն այն ստորագրութիւնները, որոնք ձեռքս անցաւ արժան համարեցի Պատ. Ծաղիկիւ Ազնիւ ընթերցողաց ներկայացնել:

Ք. Մ. Չէճեան

Ս. Ս. Կէլմէզեան

Ա. Պ. Տույմազմընահան

Ծ. Կ. Մուկելաւեան

Գ. Ս. Կէօրմէզեան

Շ. Շ. Լամահան

Տ. Գ. Կէլաիեան

Ջ. Տ. Սենէպաքըլմաղիւան

Է. Է. Սէնտէուղաթսնեան

Ք. Ք. Լէյօրեան

Ք. Ղ. Քարալամահան

Կեային:

Քասթմուշի, 8 Նոյեմբեր 97.

Յ. Ե.

ԿԵՑԵՆ ՍՈՒԱՐԷՆԵՐ, ՋՈՒԱՐՃՈՒԹԻԻՆԵՆԵՐ,
ԿԵՑԵՆ ԱՂՔԱՏԵՆԵՐԸ ՕԳՆԵԼՈՒ ՄԽԻԹԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՐԱՀԱՆՈՒՄԵՆԵՐ

Դեռ անցեալ շաբթու ըսած էի, ահաւասիկ այսօր նորէն կ'ըսեմ, եւ թերեւս գալ շաբթու դարձեալ պիտի ըսեմ, թէ՛ մարդիկ մեծ ու պզտիկ ծեր ու տղայ, հարուստ ու աղքատ ինքզինքնին զուարճութեանց տուած են, յառաջագիտութիւնն ազգին մէջ մտնալէն ի վեր հրապարակի վրայ սուարէ մըն է եւ կամ պարահանդէս մըն է կ'երթայ, երեկոյթ մըն է կուգայ: Մարդիկ այնչափ սովորեցան զուարճութեանց որ եթէ աղքատի մը համար հինգ փարա ուզես, զիս զուարճացուր որ տամ կ'ըսէ: Մարդիկ բարեգործութեան եւ աղքատներուն օգնելու հրաւիրելու համար ի՞նչ հարկ կայ յորդորներու, քարոզի եւ կամ բարոյական խրատներ տալու, պարահանդէս մը եւ կամ թատրոն մը ներկայացուր քսակնին պարպէ: Մարդկութիւնն օր ըստ օրէ իյնալու եւ մարդասիրութիւնն կորսուելու վրայ է: Աղքատաց ի նպաստ պարահանդէս մը արուի, վազող վազողի կ'ըլլան, կը պոռան կը ցատկեն, կը խմեն, կը պարեն, կ'երգեն, կը գրկեն, կը գրկուին, կը սիրեն կը սիրուին: Մինչեւ առտու կը զուարճանան եւ աղքատներուն ողորմութիւն տուած կ'ըլլան: Ողորմութիւն մը առնելու համար պարահանդէս մը տալ... մարդերն ողորմածութեան վարժեցնելու համար շուայութեան վարժեցուցին: Մարդոց առաքնութիւնն սորվեցնելու համար առաջուց քանի մը տեսակ մոլութիւն սորվեցնել...

Աղէկ բարոյականութիւն, կեցցեն պարահանդէսը անկցի մարդկութիւն:

Մարդկութեան արժեթուղիներն հրապարակի վրայ օր ըստ օրէ իյնալու վրայ են, զուարճութեան արժեթուղիներն ալ ընդհակառակն բարձրանալու վրայ են: Վա՛յ անոնց որ մարդկութեան արժեթուղի ունին եւ յոյսերնին անոնց վրայ դրած են:

Ճշմարտութիւնն այս է. ողորմութիւնը շնորհ ըլլալէ դադրեցաւ եւ զուարճութեամբ ծախու առնուի սկսաւ: Եթէ կուզես որ մէկը քեզի օգնէ կամ դուն պարելու ես եւ կամ սուարէ տալու ես, եւ կամ դուն չալելու ես որ դիմացինդ զբօսնու, ան խաղալու է որ զուարճանայ եւ ստակ տայ: Եթէ զուարճացնելու ճամբան չգտար, ժա-

մանակ մի կորսնցողներ անոր ասոր գլուխն ալ մի ցաւ-
ցընէր չիտակ գերեզմանին ճամբան բռնէ :

Տամանեկներորդ դարու բարոյականութիւնն այս է ,
ան որ զուարճացնելու կարող չէ , անարժան է ապրելու :

Այս ճշմարտութիւնն սա ճշմարտութիւնը կը հետեւի
որ , մարդիկ զուարճութեան համար ստակ կուտան :
Աս մոլութիւնն եթէ այսպէս շարունակուի Պօլոյ բոլոր
մուրացկաններն առջեւնիս արինգ եւ թմբուկ ձգած
սպանդարամետական տօներ պիտի կատարեն փողոցնե-
րուն մէջ : Կամաց կամաց մենք պիտի մասնա կցինք այս
տօներուն , խօսելու տեղ պիտի երգենք , քաղելու տեղ
պիտի պարենք , մեր ետեւէն հիւանդանոցն ու վարժա-
րաններն ալ պիտի պարեն , պար չգիտցողներուն Աստ-
ուած համբերութիւն տայ :

Ծաղիկ ամա , ըրիր հա , այս շարթու Ս . Յակոբ
հիւանդանոցը հանգանակութիւն մը պիտի սկսի Ս . Ծը-
նունդի առթիւ հայ կարօտեալներու օգնելու համար ,
պիտի տեսնէք թէ ինչ արդիւնք պիտի գոյանայ պարել
չըլլալու համար :

Ն . Թ .

ՃՇՍԱՐԻՏ ՍԷՐԸ

Հարուստ եւ ամուրի մարդ մը վտանգաւոր հիւան-
դութեամբ բռնուելով՝ սպառնալիք ըրաւ թէ՛ իւր ազգա-
կաններէն ու որ պնդէ իւր քով մնալ եւ հոգ տանիլ ի-
րեն , պիտի զրկուի ժառանգութեան ումէն իրաւունքէ :
Այս սպառնալեաց վրայ բոլոր իւր ազգականներն հիւան-
դին հրամանին հնազանդելու համար , պարտաւոր համա-
րեցան թողուլ զինքն իւր բաղդին եւ մեկնիլ , ի բաց
առեալ Յովսէփինէ անուն օրիորդ մը որ չուզեց մինակ
թողուլ զայն , յանձն առնելով ժառանգութեան իրաւունք-
քէ զրկուիլն : Հիւանդ ազգականն մեռաւ , եւ այն ատեն
երեւան ելաւ որ հիւանդն Յովսէփինէն համարած էր իր
միակ ազգականն որ բոլորովին անշահախնդիր գտնուած
էր . եւ բոլոր իր ստացուածքն , որ մեծաքանակ հարըս-
տութիւն մ'էր , կտակաւ թողած էր Յովսէփինէին ի ժա-
ռանգութիւն :

ԱԶԴՈՒ ՎԿԱՅԱԳԻՐՆԵՐ

Վաճառական մը լրագրի մէջ ծանուցում զրաւ ան-
գամ մը թէ իր գործոցը մէջ գործածելու համար կրթ-
եալ պատանիի մը պէտք ունի : Քանի մը օր պատանի-
ներ զիմեցին վաճառականին իրրեւ ընտրելի , ումանք վը-
կայագիրներով այլք յանձնարարութիւններով : Վաճառա-
կանը ներկայացողներէն պատանի մը ընտրեց որ ո՛չ վը-
կայագիր եւ ո՛չ ալ յանձնարարական ունէր : Վաճառա-
կանին մէկ բարեկամն որ հոն ներկայ էր , հարցուց ա-
նոր թէ՛ ի՞նչ պատճառաւ ընտրեց այն անծանօթ պա-
տանին որ իր ձեռքը գտնէ պարզ վկայագիր մ'ալ չունէր :

« Կը սխալիք բարեկամ » ըսաւ . « իմ ընտրած պա-
տանային վրայ գտնուած եւ տեսնուած վկայագիրներն
չառ ազդու են քան միւսները : Իւր խօսուածքը նաեւ
պարզ եւ մաքուր զգեստները կը ցուցնեն թէ բարեկիրթ
եւ գործունեայ պատանի մ'է : Մանաւանդ երբ առա-
ջարկեցի իրեն որ սեղանիս առջեւ դայ եւ քանի մը տող
գիր գրէ , զիտեցի որ ձեռքերն եւ ըզունգներն խիստ
մաքուր էին եւ առանց վարանելու հետեւեալ տողերը
գրեց : « Պատուեր ունիմք ի Սուրբ գիրս հնազանդ լինել
մեր մամուաւոր տէրերուն ահով ու զոյով , մեր սրտին
միամտութիւնով : Ձէ թէ մարդահաճոյի պէս աչքի առ-
ջեւ ծառայելով այլ հաւատարմաբար ու սրտանց աշխա-
տելով : » Բաւական է տղաս , ըսի իրեն , գրիչը սրբիչին
վրայ մաքրեց եւ տեղը դրաւ :

Բա՛րեկամ , այս բարի յատկութիւններն պատանւոյ
մը վրայ տեսած ատենդ դու վկայագիր չե՞ս համարիր
զանոնք . ես կը համարիմ , եւ պատանւոյ մը վրայ տա-
սըն վայրկեանի չափ զիտողութիւն ընելէս յետոյ ինչ որ
կրնամ ըսել իր նկատմամբ՝ անոր բերելիք հարկւաւոր
վկայագիրներէն աւելի արժէքաւոր է :

Մեկըն աղա ֆամիլեանըդ նա՞քը օլտու , քէյֆիդ
տէյի իշիթտիք :

ՆԿԱՐՆԵՐ

— Համո օլտուն , պիր ազ էյի տիր : Հէքիմէր պիր
արալըզ վէրէմ տիր տէյի կէօզիւմիւ գօրգութաուլար
ամա պիր պագըճըյա կէօթէրտիմ գարաւ ահվսա օլմուշ
տէտի :

— Օ իսէ վէսվէսէ էթմէ չիմտի սէվտա տէտէյին
գատընճա նէվազիլ կիպի պիր իլլէթ օլմուշ տուր : սէն
գարասընը կէչիր տէ , եալընըզ ահվսայա գալըրսա պիր
չէյ տէմէք տէյի :

* * *

Օրիորդ , խիստ գեղեցիկ էք , ատոր խօսք չունիմ ,
քաղաքավար էք , ատոր ալ խօսք չունիմ , հարուստ էք ,
ատոր ընաւ ըսելիք չունիմ , սակայն իմ փնտռածս ու-
սումնական աղջիկ մ'է , ըսէք միթէ հեղել գիտէ՞ք :

— Էհ , պարոն , բաւական է , եթէ կուզէք կրնաք
փորձել գիտ :

— Աղէկ , ըսէք տեսնեմ , անտուկը ինչո՞վ կը կապուի :

— Չուանով :

— Չուանով , էյ աղջիկը ինչո՞վ կը կապուի :

— Խօսքով :

— Թամամ , էյ մարդը ինչո՞վ կը կապուի :

— Ան ալ զինճիւղով կը կապուի :

— Հասկցայ , դուն ինձի պէս կարգալ չիտես կոր ,
եկուր իրարու մահանա չի դնենք տէ գործը անուշ տեղը
կապենք :

* * *

Քառորդ տարի փոխարին հատեր է տե 500 տահա չինել պիտի տամ Ծաղիկի տարարանը :

— Քառորդ տարի փոխարին չին է ծո,

— Փարլախ թուղթի վրայ կոխուած իմզաս է: Այս օր հարսնիքէ մը տավէթ եկաւ, չերթամ տէի քառորդ տարի փոխարին պիտի խրկեմ:

— Սըւոր կերած խալթը նայէ, ան քի տավէթ ըրեր են նէ ինչ տէյի չես երթար կոր:

— Հիմա ալաֆրանկային մէջ հարսնիք երթալ չիկայ քառորդ տարի փոխարին կը խաւրեն:

— Ծօ իշու կտոր, մեր վախթը ատանկ պօշ մաս-րաֆներ չկար, հէմ հարսնիքի տավէթներուն ալ կ'երթայինք, սաչինք կը խրկէինք, երեք օր երեք գիշեր հարսնիք կ'ընէինք, թըխա պասա գերաէ փիլավ կուտէինք: Հիմա ալաֆրանկայի մէջ կէօյա հարսնիք երթալ չիկայ եղեր տէ թուղթի մը կտոր կը խաւրեն կոր, չեն ըսեր կոր հարսնիք երթալը փարայով կ'ըլլայ, թուղթով չըլլար:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ օր մարդուն մէկը Թրամուէյի ճամբուն վրայ ոտքը սահելով գետինը կիյնայ եւ այնպէս կը մնայ, մինչեւ որ « Թռամ » ը կուգայ եւ զինքը կը կոխոտէ:

* * *

Գատըղիւղի շողենաւները առաջ 20 վայրկեանին կամուրջ կ'երթային, իսկ հիմա ուրախ ենք խմանալով որ այդ ճամբորդութիւնը կը տեւէ 45 վայրկեան:

* * *

Երէկ Տիկին Մեծեան, Բերայի չիտակ ճամբան կը պտըտէր, ձեռքը՝ սովորականէն խոշոր հովանոցով մը: Կ'ըսուի թէ իր ամուսինը ինքզինքը զինովութեան տալու սկսած է:

* * *

Տիկին Մզմզեան մի քանի օրէ ի վեր անհանգիստ ըլլալուն՝ սենեակէն դուրս չեցնիր, իր անհանգստութեան պատճառը իւր ամուսինն տապալկը ձեռքը տունէն ներս մտնելը եղած է:

* * *

Չտես էֆէնտին, որ ծանօթ է իւր տուած երեկոյթներով եւ . . . էլէկանդ աղջիկներով, անցեալ իրիկուն եւս, ըստ իւր բարի սովորութեան, հացկերոյթ մը տուաւ որուն ներկայ էին օրուան մարդերը (ղրագէտ, բանաստեղծ, վիպասան եւ այլն): Սոխով ետհին (ուանհ'օն ա' լ'օռիանի՞մալ), եւ խաշած լուրիսն (հառիքօ պուլլի ա' լա Սամաթեա), « մըհիւ » ին գլխաւոր մասերը կը կազմէին:

* * *

Օրիորդ Խոստանամ եւ Պրն. Չկատարեմի նշանախօսութիւնը կատարուեցաւ հիւղչարթի օր, յԱզգ. Պատրիարքարանի, ի ներկայութեան բազմաթիւ « չանախ ետ-

լայծիներու »: Պսակի արարողութիւնը պիտի կատարուի քիչ օրէն, եթէ սակայն Պարոնը իւր անունէն հրաժարելով Օրիորդին անունը ընդգրկէ:

* * *

Խախուտեան ընտանիքի տան ծխնելոյզը, հովին սաստկութենէն վար իյնալով, փողոցէն անցնող ձկնափաճառի մը գլխուն վրայ կանգ առաւ: Վնասը շատ քիչ է: Եթէ դէշ բան մը կար այն ալ ձկնափաճառին գործածած լեզուն էր:

* * *

Քանի օրէ ի վեր լուր կայ հրապարակին վրայ թէ քանի մը տուններ պիտի սնանկանան: Ըստ մեզ, ասկէ վերջ տունները չեն որ պիտի սնանկանան, այլ սնանկացողներն են որ պիտի սնուորին:

* * *

Հայ, ածուխ եւ փայտ աղաները անցեալ օր նիստ մը ընելով որոշած են հպարտ եւ սուղ դիրք մը բռնել եւ այսպէսով վրէժ լուծել, . . . աղքատ զասակարգէն, ի՞նչ ըրեր են այս խեղճերը:

* * *

Տեղական լրագրի մը մէջ « Գիտական Գրծնիկ » գրող գիտնական մը իւր գրածներէն բան մը չհասկնալով ջղաձգութիւն մը եկած է վրան եւ մտային խանգարում մը ունեցած է:

* * *

Գրասէր ժողովուրդը լուսաւորելու համար հրատարակուած թերթ մը քունի բաժանորդ եղողի մը տանը լուսը մարիլու պատճառ եղեր է: Վասն զի խեղճը մութին պառկելը նախամեծար համարեր է քան թէ լոյսին կարգալը:

* * *

Գատըղիւղի Ազգային վարժարանը իւր նոր չըջանին մէջ զգալի յառաջադիմութիւն մը ըրած է գէպ ի յետագիմութիւն, չնորհիւ . . . մնացեալը Գատըղիւղիք թող ըսեն:

* * *

Առջի օրը, կանանց ժողով մը կը գումարուի Բերայի մէջ (Ս. Յակոբի խնդրոյն համար արգեօ՞ք): Երբ կարգը կուգայ գիւտը կազմելու ժողովը կը ցրուի, վասն զի Ատենապետուհին կարելի չըլլար ընտրել, եւ ամէնքն ալ Ատենապետուհի ըլլալ կուզեն:

ԴԱՐՁԵԱԼ ԹՌԱԽՕՄԱՅԻ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն 19 թիւէն)

— Բեռնակիրները կէօջը հոն կը ձգեն իրենք ետ կը դառնան, ասլին փեսան քանի մը հատ դուրսը տնկելով խրսով մը տուն կուգայ, կ'սկսի պռալով հարսը կուզեմ չէ նէ, չէ նէ կը խնդրենամ. ես կ'սկսեմ վազ չեմ անց-

ներ ըսելու սկսեցին է . վարպետորդին մէկը այս լսելով , չիտակ կ'երթայ փեսան գտնալով կ'ըսէ թէ՝ էյեր նորէն պարը մինչ ըլլալ կ'ուզես նէ չիֆթ մը ծանր սօյէն հարսի մօմ առ տանիմ Աւերդ այագման երկու գիշեր վառեմ նէ իւշիւնձիւ օրը հարսը ամանի գալով ոտքերդ կիշնայ . թէյդէյիս տղուն զուլին ալ ասոր թըպլըն բան մը եկաւ տէ , բախալ նետող կնիկէ մը թէրթիպը սովորէր էր ընելուն պէս սաաթին մուրատին հասաւ :

Փեսան ասոր հաւատաւով , կ'երթայ երկու հատ ծանր մօմ կ'առնէ եւ կը հանէ մեր վարպետորդին ձեռքը կը յանձնէ , որ առնելուն պէս չիտակ կը տանի իւր մէկ ծանօթ պախալին կը ծախէ :

Նոր հարսը որ բոլորովին մոռցեր էինք փեսային այս նոր դիտաւորութեան լուրը առածին պէս , չիտակ իրին կողմնակից եղբորը վրայ վազելով տաղարիկ . . . ոտքէս քար մը կապեցէք Սարայ պուրնին ախըթըն նետեցէք , ինծի այդ մարդուն մի տաք , աման մայրիկ ես այդ մարդուն երեսը մէյ մ'ալ տեսնամ նէ կը մեռնիմ եանի :

Մայրը անդիէն , քա աղջիկ մենք ալ հիմա չը հանեցինք տէ քեզ ադ մարդուն ձեռքը տուեր էինք ա' . մէկ թէյփէյէյին համար է նէ այս ծեր հալովս մէյ մը քաշելուս պէս բառա բարչա կ'ընեմ ա' իրաւոր , աստեղս քառասուն տարուան էրիկ կնիկներ իրար կը ձգեն կոր , դուն իսէ 24 ժամ չանցաւ միշակ ալուճով սաակ գնաց անոր կը ցաւիմ կոր :

Հարսին աղբարը անդիէն .

— Քա պանա պաք աքըլսըղը իստէմէզ , ձէհէզը երբոր ըլլայ , կենէ ձէհէզ է , հարսնիքին համար ալ սէպէ քի սուարէ մը տուինք կ'ըսենք մէկդի կ'ելլանք . պէնիմ բէտէրիմ քեսէրը ձեռքը տատկելով , պատուաւոր մարդ է եղեր . հիմա մեզի պէս ագնուակամներուն կը վայէ որ անանկ պայաղիններուն հետ խնամութիւն ընենք . ես ստակները առնելուն ճամբան ալ գիտիմ :

Ասոր վրայ հարսին եղբայրը չուտով դուրս կ'ելլայ փաստաբան մը կը գտնայ օձիքէն բռնէ չիտակ տուն կը բերէ եւ հոն իր հայրը , մայրը , եղբայրը եւ քոյրը քովը կանչելով .

Իչտէ կ'ըսէ . ախ խնդիրներուն մասին հմտութիւն ունեցող մէկ հատիկ մը կայ նէ՝ ան ալ ասամարդն է . քիչ մ'ալ այս մարդը մտիկ ըրէք , այս տեսակ խնդիրները մէկ օրուան մէջ կը կարէ կը նետէ :

— Մօ տղայ , հասկցայ , քիչ մը սուս եղիր նայինք , փաստաբանը ինչ պիտի ըսէ նէ ան մտիկ ընենք , քեզ ինչ մտիկ ըրինք նէ ալ հերիք է , զուլանիս ուրեցաւ ալ ճաթեցաւ ալ հրամանեցէք էֆէնտիս :

Փաստաբանը անդամ մը ձեռքին թերսովը պիտիքը սրբէնէն ետքը .

— Մինչեւ որ կերակուրնիս չուտենք այս մասին կարծիք մը չեմ կրնար յայտնել , ինչպէս որ հռչակաւոր Քրիլովի առակն ալ կ'ըսէ թէ աճ աչը օյնաւազ :

Ասոր վրայ անմիջապէս սեղանը կը նստին ու կ'ըսէին կերակուր ուտելու . տանը մէջ ամենքն ալ հետաքրքրիք էին գիտնալու եւ անհամբեր կ'սպասէին տեսնել թէ՛ արդեօք փաստաբանը ինչ կարծիք պիտի յայտնէ , ուստի չուտ մը կէս կուշտ անօթի մէկիկ մէկիկ սեղա-

նէն ելան . իսկ փաստաբանը որ ասոնց ելելը կը տեսներ , առանց հոգ ընելու ամէն եկած կերակուրին թապախները սրբելով մաքրելու , թխելը կը նայեր :

Այս միջոցին հարսին եղբայրը կամաց մը քովերնին դառնալով .

— Այս մարդն ալ կ'երեւայ կոր քի իր մայուամթին չափ հաց կուտէ կոր , ժամ առաջ ելլեր տէ մեր խնդիրին խառաքը տար :

Փաստաբանը երեք ժամ շարունակ թխելէն վերջը սեղանէն կ'ելլէ կը նստի ու սիկառան տւ խահվէ չայ խմելէն ետքը վերջապէս խօսքը կը բացուի :

Շարունակելի

ԴՊՐՈՅԻ ՄԸ ՄԷՉ

ՋԵՐՕՅԻ ՄԸ ԿՈՒԻԸ

(Շարունակութիւն 19 քիւէն)

— Հրամեցէք վեր ելլանք տէ տղոյը թէնպիհ ընենք :

— Հրամեցէք :

— Հրամեցէք — հրամեցէք — Հրամեցէք :

— Տղաքնիր , նայեցէք ինչպէս որ մենք ձեզի հօր պէս ինտոր հոգ կը տանինք , պաներնիս գործերնիս ձեզի բնք , իչտէ դուք ալ ճախտ ըրէք տէ մարդ եղիք , ասկէ ետքը տիրացու Յակոբը ձերին կառավարիչ նէ , մնաք բարով :

— Աստուած կարողութիւն տայ :

— Երթաք բարով , երթաք բարով , երթաք բարով .

— Վարժապետ Արմինակը քիթս ճանձ մը խօթեց :

— Կայնէ ես հիմա անոր կը հասկցունեմ ,

— Վարժապետ , Գրիգորը բարձր ձայնով կը խօսի :

— Սուս ծօ գարչելի ,

— Սուս , սուս , սըս , սոսս , . . . սուս , . . . սուս , սուս , սըս սըըըս . . .

— Այդ ո՞վ է սր հներ :

— Վարժապետ դիմացի գրասեղանէն է :

— Սըս , սըս ըսըս սոս . . .

— Միւսիւ մէջտեղի գրասեղանէն է :

— Սուս ծօ չունչան որդիներ զուլիս գնաց ձեզի բան հարցնող կա՞յ :

— Եա' , եա' , եա , եա , եա :

— Ճընկըլ , ճընկըլ , ճընկըլ , ճընկըլ :

— Հայտէ ազատ կըլլանք կոր , հօ օ օ օ օ :

— Մօ կայնեցէք կարգ եղիք վար իջան ինչ ըրին :

— Փողոցին անդիի զուլիս անցան :

Մտիր ուրիշ դպրոց մը , եւ հոն ալ ուրիշ գոյներ պիտի գարնեն աչքիդ :

— Միւսիւ ձեր պարտքն է շաքաթը երեք անգամ երկերկու ժամ դաս տալ , այս շարթու հազիւ ընդամենը

երկու ժամ ներկայացրեք էք ձեր գործին :

— Տեսա՞ք ներեցէ՞ք որ համարձակիմ կարծիք յայտնել ձեզ , թէ մեր դրութեամբ մէկի տեղ երկու ժամ դաս տուած եմ , ուստի երբ փոխանակ չնորհակալութեան այսպիսի դիտողութիւններ կը լսեմ , ինծի վհատութիւն մը կուգայ :

— Ոչ միւսիւ ձեզ վհատեցնելու համար չէր այդ գիտողութիւնը , այլ ձեր գոհացուցիչ ընթացքին վրայ ձեր այս բացատրութիւնը լսելու համար , որով զմեզ կը պարտաւորէք մեր չնորհակալութեամբն զձեզ քաջալերելու :

— Միւսիւ , մէկը եկեր է ձեզ տեսնել կուզէ :

— Վեր թող հրամայէ :

— Էֆէնտիմ , պիղիմ չօճուզ պունճա վազըթ տըր մէքթէպէ կէլմէքտէ տիր հէր նէ դատար պէն իլիմէն քիլիմէն աղնամասամ տա , աղնայանլարտան սորույօրուզ իւչ սէնէ էվլէլ նէ իմիլ իսէ , կէն օ կօ , կէն վօ կօ , պուռնուն չարէսի :

Էֆէնտիմ , պէն ուզուն ականջ տէյիլիմ ամա օ գատար չէյին տէ ֆարզընտա ըմ , չօճուզ իւք էվլէլ պիր հավէսէ կէլտի իտի , հէփսի հէփսի օ գատար , չիմտի պաղապաղընըն պիլէ հայճասընը պիլմէզ , կէչէն կիւն պիր եազընը թալիւքաթըմըզտան պիլէ կէլտի , օղի մը բեր տէտի իսէ , զըզ գարընտաչընըն գուլաղընտան քիւփէսինի չէքէրէք ազ գալտը գուլաղընը երթիմճազ իտի :

— Աֆ էտէրսին Համբարձում աղա , սէնին եազընը տէտիյին տէ միւլահազասըզ պիր գաթ օլմալը , հիչ էօյլէ թէլիքէլի լուղէթ գուլլանըլը մը , տրամաբանութիւնճա օնա հոմանուն տէրլէր :

— Աֆ էտէրսին ամա օ դաթ տա պաղալըմ սիլէ պէյէնի՛ր մի , պիր քէրրէ եիւզ եիւզէ կէլին տէ՛ էօյլէ սիճիլ քէսին :

— Գուզում , սէն պիլի թէքտիր էթմէյ՞ մի կէլտին :

— Հաչա էֆէնտիմ թէօլպէ , ֆագաթ սիլէ պիր աանըչաճաղըմ վար , պարտաղըն սույու ազըյօր , հայճա նա՛սըլ տէմէլի :

— Դաւաթին ջուրը կը վազէ կոր :

— Կէօրտիւնի՛ւզ մի , չիմտի օ դաթ պուրտա օլսայըտը , օ մատիլ իւսթիւնէ ալաճաղըտը , իչթէ սիլին աղնատըղընը տա պու գատար , պէնիմ գատար :

— Վայ սէն տէ մի տրամաբանութիւն էօյլէնտին :

— Էվլէլթ , սիլ պիլտիքտէն սօնկրա պէն հայտէ հայտէ սիլէ վարժապետիք էտէրիմ :

— Ճանըմ միւսիւ , չիմտի օրալարընը դարա , սէնին իսթէտիյին նէ՞ տիր օնու աղնաթ պիլէ :

— Էֆէնտիմ , պէնիմ չօճուզըն պէչ սէնէ տիր պու մէքթէպէ կիտէր կէլիւ , օնուն հիսապընը իսթէրիմ :

— Էֆէնտիմ , պուրտա էօյլէ հէր քէսին քէֆինճէ հիսապ օլմազ , կիթ թաղականլարտան իսթէ , պիլ հիսապը օնլարա վէրիլիլ :

— Օնլար մէքթէպ իտարէսինի սիլի ինալէ էթմիլլէր , էվլատլարընը մէքթէպէ կէօնտէրիյօրուզ , փարա իսթէտիլիլ վէրտիք , քիթապ իսթէտիլիլ ալտըզ , նէ իսթէտիլիլ իսէ ալտըզ , նէ իսթէտիլիլ իսէ վէրտիք , սիլ չօճուզա սօղրուտան սօղրույա իքի քէրրէ իքի նէ տիր էօյլէթմէմիլլիլ :

— Աղբար մի բարկանար , հոս եկուր , քեզի բան մը ըսեմ :

— Ես պարապ խօսք մտիկ չեմ կրնար ընել , ըրած դիտողութիւնս անիրա՞ւ է :

— Էյ գուզում մէքթէպիլիլէ պէյէնմէտին իսէ չօճուզունուզու կէօնտէրմէյին :

Ընթերցող , այս դպրոցէն երբ դուրս ելլենք ուրիշ դպրոցներ պակաս չեն քու տեսութեանդ նիւթ ըլլալիք : անոնք ալ ուրիշ անգամ աչքէ կ'անցնենք :

ԻՍ ՍԻՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԳՐԲԵՐՍ

Կ'ուզեմ ձեզ համրել այն դասագրքեր Որ ինձ եղած են սիրական ընկեր .
Ունիմ Քերական՝ կողքով դեղնորակ՝
Երեսուն երկու էջով , շատ բարակ :
Մէջը կայ պատկեր զանազան տեսակ
Որոնց նմանը երբէք չը տեսաք :
Փնջիկը պիտի կարդանք անկէ վերջ
Որ ունի ան ալ քառասունը ութ էջ :
Ընտելարանը գիրք մ'է շատ սիրուն
Ձոր ֆնջիկին հետ տան տրդաքներուն :
« Հապա դո՛ւն , չըսե՛ն , ի՞նչ կը կարդաս , ծօ՛ :
— Ես ալ կը կարդամ Փռնը Հաւաքածոյ .
Դոց կ'ընեմ մէջէն կըտորներ աղուոր ,
Առակ ու առած չա՛տ կայ մէջն անոր :
Մէկ քանի օրէն կը սկսինք նոր գիրք
Ուրկէ տի քաղենք անշուշտ շատ բարիք :
Անունն է Երրորդ Վարժութիւն Մանկանց ,
Դպրոցականին համար անդին գտնճ :
Ունի Առաջին եւ Երկրորդ մասեր
Որ տրդոց կու տան իրենց լեզուին սէր :
Քերականութիւն ունինք Տարական
Որով կը սորվինք լեզուն՝ բաւական :
Լրացուցիչը անկէ ետք կուգայ
Մեր մշտնի յարմար սընունդը կուտայ :
Ըսկզբունք անուն գիրք մ'ալ կայ փոքրիկ ,
Որմէ դաս կ'առնէ ընկերս Նորիկ :
Իսկ Շարադրութեան Ընթացք Դործնական
Պատրաստըւած է ռոճով չահեկան :
Հոն կ'աւանդուի գրելու արուեստ
Որ մարդուս համար է անհրաժեշտ :
Կ'ուզե՛ն , ա՛յ տըղայ , գիրք մ'ալ աննըման .
Ճըլմարիտ կ'ըսեմ , Երկրորդ Փռնըն է ան :
Լեզու , յօրինուածք , պարունակութիւն
Շատ գեղեցիկ են , մէյ մը կարդա՛ դուն ,
Թէ՛ ոտանաւոր կայ եւ թէ՛ արձակ
Անկից կ'օգտուիս , գիտցի՛ր՝ բացարձակ :
Հապա Մաղիւսաղ միւս հաւաքածո՛ւն
Կը գմայլի՛ս , իրա՛ւ , անոր դասերուն :
Կողքն է վարդի գոյն , կազմն է հաստատուն
Դըպրոցը կարդա՛ , ու հետք տա՛ր դուն
Որ ծընողքիդ ալ ատ գիրքէն կարդաս
Ու բան սորվիլդ անոնց ալ ցոյց տաս :
Դեռ նո՛ր լոյս տեսաւ հաստոր մ'ալ սիրուն
Որ կոչուի Նըւեհ Հայ Մանուկներուն :
Իրա՛ւ ալ տըղոց սըրտին կը խօսի՝
Կարծես թէ անուշ մեղր է կը հոսի :
Թէ կ'ուզես սորվիլ լեզուդ հայերէն ,
Փութա՛ , ա՛ն , տըղաս , դուն աս գրքերէն :
Ուշագի՛ր կարդա՛ , մի՛տ գիր դասերուդ
Սիրէ՛ ու սորվէ՛ մայրենի լեզուդ :

Գատըքէյ , 23 Սեպտեմբեր 1897.

ՆԵՐՕՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ՛ Հայ Հռովմէական ազգայնոց երեւելիներէն Թոքաացի Փիլիպոսեան Օհանէ Էֆ. ի քեռորդի Յովսէփ Էֆ. որ քաղաքային անասնաբուժական վարժարանի յաջողակ ընթերցաւարներէն է, քաղաքապետութեան անասնաբուժի օգնական կարգուած է եւ այս առթիւ րապիտի աստիճան շնորհուած է իրեն։

Ջերմապէս կը խնդակցինք յիշեալ երիտասարդին սոյն յաջողութեան, որ դրաւական մը կրնայ համարուիլ իրեն ապագայ յոռաշաղկիմութեան։

— Մեր արգոյ պաշտօնակից Մանգուճեի Էֆէնար լրագրոյ Տէր-Խմբագիր Կարապետ Էֆ. Փանոսեան, մէկ շտապով է ի վեր կաթուածահար՝ անկողնոյ կը ծառայէ։ Կը ցաւինք մեր պաշտօնակիցին այս դառն վիճակին վրայ որ աւելի սաստկացած է իր նիւթական անձուկ վիճակին բերմամբ։

Ճերիսեյի Շարգիյէ լրագրոյ խմբագրութիւնը հանգանակութեան ցուցակ մը բացած է իւր պաշտօնակցին համար, հետեւաբար փափաքելի է որ մեր ազգայինք իրենց նիւթական ձեռնաստուութիւնը չը զլանան գրչի աշխատաւորի մը որ 35 տարինոր ծառայած է հանրութեան եւ այսօր անոնց նիւթական նպաստին կարօտ մնացած է քանի մը օր աւելի ապրելու համար։

— Ս. Պատրիարք Հայրն հետն ունենալով Պատրիարքարանի նոր գործակաւար Տէր-Ներսէսեան Տիգրան Էֆէնարին Գուրուչէձէ այցելութիւն տուաւ դատական նախարարին ապարանքը։

— Ամերիկայի նորահաստատ մատուռներուն համար՝ Պատրիարքարանէն եկեղեցական մատենաներ ղրկուեցան։

— Գալ շաբթու Ուրբաթ օր Խառն կողմէն արտասովոր նիստ մը պիտի ընէ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը սոսկ եկեղեցական կարեւոր խնդրով մը։

— Ս. Պատրիարքն Հինգշաբթի չկրցաւ Պատրիարքարան իջնել, յատուկ հրաւերի մը վրայ՝ Քաղ. Ժողովոյ Ատենապետ Բարձր. Յարութիւն փաշայի բնակարանն երթալով, առանձին խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Ն. Բարձրութեան հետ մի քանի կարեւոր խնդրոց մասին։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը վաղը Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Խաղիւղի Ս. Սաեփաննոս եկեղեցիին մէջ՝ ի յիշատակ Գալֆահան Ուրբանոցի հիմնադիր հանգուցեալ Սրբուհի մայրապետի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մալիւմաթ կը գրէ թէ հաշտութեան վերջնական դաշնագիրը այսօր վաղը անպատճառ պիտի ստորագրուի։

— Գերման կառավարութիւնը երկու Գերման միսիոնարներու սպանման համար Ձինէ կը պահանջէ յանցաւորներուն պատժումը, 200,000 ոսկւոյ տուգանք եւ, բաց

աստի, լիակատար հատուցում այն ծախուց զորս րբաւ Քիառ-Չօի զրաւման համար։ Միւս կողմէ Չինական կառավարութիւնը կը պահանջէ որ հատուցման խնդիրը ի նկատ չառնուած՝ Գերմանիոյ թողու զՔիառ-Չօ։ Հետեւապէս Գերմանիոյ եւ Չինոս լանակցութիւններն ընդհատուած են։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՆ ԾԱՂԻԿԻ

ՀԱՆԷՊ. Ս. Պ. — Կը հաստատուի մեր 23 հոկտ. թիւ նամակն. քանիցս խնդրեցինք որ բաժնեգրները խրկէք, եթէ չէք ուզեր անհաճոյ անօրէնութեան մը տեղի տալ հաճեցէք փութացնել զայն։

ԱՏԱՆԱ Տ. Ս. — Կը դարմանանք Ձեր լռութեանը համար, խոստացուած բաժնեգրները դեռ չիւրկեցիք։

ԱՅՆԹԱՊ. Թ. Ք. — Կը խնդրուի որ հաճիք փութացնել զրամները, Ձեր խոստման համեմատ։

ԲԱՐԵՐԴ. Մ. Ս. — Ձեր յանձնարարած 55 զրչը գանձուած չէ Յ. Փ. Է. դուք ուրիշ միջոցաւ խրկեցէք Ձեր վճարումը եւ փութացուցէք։ — Դալով հաւաքածոյներու՝ չեմք կրնար հրատարակել. նաեւ ուզած վէպերնիդ թերթօն է եւ գիրք չէ տպուած։

ԽԱՐԵՐԴ. Յ. Մ. — Ձեր գրութիւնները հետզհետէ պիտի հրատարակուին։

— Այցաքարտերը կը ղրկենք, մնացորդ հաշիւը հաճեցէք խրկել։

ԿԻՐԱՍՈՆ. Մ. Փ. — Ձեր կողմանէ յանձնարարեալ երկու բաժանորդաց բաժնեգրները հաճեցէք խրկել։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ծաղիկի խմբագրութեան վերաբերեալ գրութիւնք պէտք է ուղղուին Ա. Տնօրէնութիւն

Պաղտաւեան Գրասան

Պոլիս, Սուրբան Համալ 14.

Իսկ բաժանորդագրութեանց վճարման համար, չէք կամ այլ ստորագրելի թուղթ պէտք է ղրկել դարձեալ Պաղտաւեան Գրատունը, Յովհաննէս Տիւրկէրեան անուն նշանակելով։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1898 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Հրատարակութիւն Նշան Կ. Պերպերեան

Կ'գտնուի ամէն գրաւաճառաց քով ի դին 6 դրուչ։

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՏԱԿԸ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Պ Ի Տ Ա Կ Ը

Բերա Եֆնի չարչընի զառ ի վայրին զլուսը գտնուած քարաչէն հին տան մը երրորդ հարկը երկու խուց վար-
ցած էր Օհան, որ նոր ամիսն հինգ վեց օր հազիւ թէ
կ'այցելեր իւր վարձած սենեակները, այսու հանդերձ ամ-
սական վարձքը օրն օրին վճարելուն, տան տիրոջ յար-
գանքը կը վայելէր եւ տան բոլոր վարձաւորները երբեք
ուշադիր չէին՝ այս քիչ անգամ տեսնուող դրացնուն,
ինչպէս որ Օհան նոյն օրը Տիմիթրոյի հետ յիշատակ տունը
երթալով, առանց տեսցոյց ուշադրութիւնը գրաւելու իւր
վարձած խուցը ելան եւ զուարթ գոցելէ յետոյ, մէջտեղը
գտնուած բոլորակ սեղանի մը քով գտնուած աթոռներէ
միոյն վրայ նստաւ եւ ընկերոջն ալ աթոռ մը ցոյց տա-
լով ըսաւ։

— Նստէ, այսօր խիստ կարեւոր ըսելիքներ ունիմ
քեզ։

Տիմիթրո իւր չորս կողմը վարանոտ ակնարկ մը պը-
տլացուց։

Օհան Տիմիթրոյին վարանումը տեսելով յարեց։

— Հոգ մի ընել մեզ չեն կրնար լսել։

— Լաւ ուրեմն, խօսէ, քեզ մտիկ կ'ընեմ։

— Ահա ըսելիքս, քանի որ գործերնիս անուղղելի
կերպով աւրուեցաւ, ընկերութեան անդամակցութենէս
կը հրաժարիմ . . . :

— Գործերնիս աւրուեցա՞ւ կ'ըսե՞ս . . . ընդհակա-
ռակը ինձ համար շատ աղէկ կ'ընթանան անոնք, իրաւ
է որ հրիտակին կորուստը եւ տղուն անհետանալը մեծ
ձախորդութիւններ են մեզ համար, բայց տղուն մը պէս
վատեցող ձեռնթափ ըլլալու պատճառներ չեն։

— Այսուհետեւ դու մինակդ աշխատէ եւ կը հրա-
ժարիմ այս գործէն։

— Ես մինակս աշխատիմ . . . բայց աղէկ գիտեա որ
քու աջակցութիւնդ անհրաժեշտ է եւ մինչեւ որ գործը
զլուխ հանենք, անկարելի է որ մեզնէ զատուիս։

— Դաւթեանցի ժառանգութեան գործը իսպառ
կորսուած է կ'ըսեմ քեզ, ժառանգորդները գտնանք իսկ,
քանի որ հրիտակը Ռուբէնին ձեռքն անցաւ, բոլը մ'ան-
գամ չը պիտի չահինք այդ ստակէն։

— Միթէ հրիտակը դարձեալ մեր ձեռքը չը կրնար
անցնիլ, եւ Ռուբէնը չը կրնար մեռնիլ . . . :

— Ահա ճիշդ ատոր համար է որ այս գործէն քաշ-
ուիլ կուզեմ, միշտ սպանութիւն, ոճիր, որոց անվրէպ
կը յաջորդեն թիարանն ու կախաղանը, ես բնական
մահուամբ մեռնիլ կուզեմ։

— Ամենքն ալ այդ կը բաղձան լայց ձակատագիրը
կը տնօրինէ ըսաւ Տիմիթրո, ուսերը վեր բարձրացնելով։

— Շատ ճիշդ է ըսածդ, քանի որ ձակատագիրս
հայրս գտնել տուաւ ինձ, բնական է որ ես ալ համա-

կերպիմ իրեն, ահաւասիկ հրիտակին գործէն հրաժարե-
լուս բուն պատճառն ալ այս է, եւ, եթէ խօսքիս կ'ան-
սաս, դու ալ ետ կեցիր այս գործէն որ անդառնալի կեր-
պով կորսուած։

— Այդպէ՞ս կ'արձեա ըսաւ Տիմիթրո հեզօրէն, ան
գտնալի կերպով կորսուած. մինչդեռ Ռուբէն դեռ Ռու-
բէն դեռ ժառանգորդները գտած ըլլալով քեզ կը բնառէ
որ ժառանգորդներուն ուր գտուիլն իմանայ. արդ երկու
զաւկի տէր մայր մը գտնալով իբր ժառանգորդ Ռուբէնին
ցոյց աւալը միթէ կորսուած գործ է։

— Բայց Պ. Ռուբէն տիկին Սարգիսէն կը ճանչնայ։

— Այն ատեն քոյր մը եւ եղբայր մը գտնանք եւ
տիկին Սարգիսէն մեռած կ'ըլլայ։

— Միշտ խաբէութիւն, ես որոշումս տուած եմ
հօրս քով պիտի դառնամ։

— Հօրդ քով պիտի դառնամ, կը ցաւիմ որ այդ
ըսածդ անկարելի է։

— Անկարելի է ըսիր . . .

— Անշուշտ անկարելի, որովհետեւ դու հայր չու-
նիս։

Օհան չանթահար, պիչ պիչ ընկերոջը նայիլ սկսաւ։

— Հայր չունիմ կ'ըսե՞ս կակաղեց, ուրեմն այն ծե-
րունին ով էր որ զիս բազկացը մէջ ողջագուրելով չա-
ւակս ըսաւ։

— Սուչօ Կիրգա անուն նակին վաճառական մը որն
որ մահու չափ կ'ատենք զիրար։

— Եւ ահա այդ պատճառաւ կ'ուզես որ իր զաւակը
չը վերադառնայ իրեն, եւ խեղճ ծերունին յաւիտեան
ողբայ իր զաւակը, այնպէս չէ։

— Եթէ իր բուն զաւակը մեռած չըլլար, կարելի է
ըսածդ ճշմարիտ ըլլար. բայց Սուչօ Կիրգայի զաւակը
երկու տարեկան հասակին մեռաւ։

— Կը ստե՞ս, ես Սուչօյի զաւակն եմ։

— Մտիկ ըրէ ըսաւ Տիմիթրո գոհունակութեամբ
նստած աթոռին մէջ երկնալով. Սեւաստաբօլի պատե-
րազմին ժամանակ, Պալըզլաւայի մէջ ճանչցայ Սուչօ
Կիրգան, որն որ իւր միլիօններէն զատ խիստ սքանչելի
գեղեցկութեամբ կին մ'ալ ունէր. չեմ գիտեր ինչպէս
մանրմաքանք իրարու, սա ճշմարիտ է որ քիչ օրուան
մէջ Սուչօ Կիրգայի համակրութիւնը շահելէս ի գատ,
կնոջը Լուսինն ալ մտերիմը եղայ. որն որ երեք ամիս
վերջը ինքզին մը պէս կը սիրեր զիս. ինչպէս յայտնի է,
մեզ պէս գործի մարդեր հովուեցողութիւններով չեն կըր-
նար սնանիլ, ուստի հինգ հազար ոսկիի չափ արժեթուղթ
եւ նոյնչափ արժէքով ադամանդները միատեղ առնելով
Վիէննա խոյս տուինք, դժբաղդաբար Լիւսիի իր երկու
տարեկան Օհան անուն զաւակն ալ հետն առնելու ան-
մտութիւնն ըրաւ։

(Շարունակելի)

Արսունսկի Ա. ՍԱՐՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐՍԱՆ

(Նախկին ՊԱՂՏԱՏԻՍԱՆ Տպարան)

Պ. Պալիս, Սուչիւն Համաձ 14.